

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

5-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urinbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Qurbonova Marg'uba</i> O'ZBEK TILI VA TIL SIYOSATI: TARIXIY EVOLYUTSIYA VA ZAMONAVIY OMMALASHTIRISH VOSITALARI	13-15
<i>Polvanov Azim Kuchkarovich</i> AMIR TEMUR QO'SHINIDA HARBIY TA'MINOT VA ASKAR SAFARBARLIGINING MANBALARDA YORITILISHI	16-21
<i>Esnazarova Zulfiya Baltashovna</i> QORAQALPOQLARNING SHAHAR MADANIYATI (1873 – 1924)	22-27
<i>Axmedov Shaxzod Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDAGI YOSHLAR TASHKILOTLARI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991 – 2017-yillar)	28-36
<i>Mamajonov Alisher, Alisherov Abduvohid</i> IKKINCHI JAHON URUSHI JANG MAYDONLARIDA ANDIJONLIK RAHBAR XODIMLARINING ISHTIROKI	37-43
<i>Mamasaidov Lutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK ALOQALARI	44-47
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> INNOVATIVE APPROACHES TO URBAN PLANNING AND TOURISM INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN NEW UZBEKISTAN (CASE STUDY OF INDIA'S EXPERIENCE)	48-52
<i>Esanova Nilufar</i> 1991-2024 YILLARDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANOAT SOHASIDA HAMKORLIGI: NATIJALAR VA ISTIQBOLLAR (HINDISTON VA XITOIY MAMLAKATLARI MISOLIDA)	53-56
<i>Abdug'aniyev Bekzod Abduvali o'g'li</i> O'ZBEK XONLIKLARI VA USMONLI DAVLATI HUKMDORI SULTON SULAYMON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR	57-64
<i>Xudoyberdiyev Axrorboy Nabi o'g'li</i> HUDUDIIY YONDASHUV ASOSIDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA	65-70
<i>Zokirjanov Mirzohid Shuxrat o'g'li</i> XIX ASRNING IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA BOKU NEFT SANOATINING ROSSIYA IQTISODIIY HAYOTIDA TUTGAN O'RNI	71-74
<i>Xudayberdiyev Utkir Toshmuradovich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA TOSHG'UZOR-BOYSUN-QUMQO'RG'ON TEMIR YO'LINING QURILISHI VA UNING IJTIMOYIY-IQTISODIIY AHAMIYATI	75-80
<i>O'rmonov Husniddin Baxriddin o'g'li</i> ULUG' VATAN URUSHINING DASTLABKI YILLARIDA O'ZBEKISTON SANOATI	81-88

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Urdushev Xamrakul, Sirojiddin Eshanqulov

MEVA-SABZAVOTCHILIK KLASSTERLARI:

EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN RIVOJLANISH 89-98

Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali qizi

MOBIL ILOVALAR ORQALI XIZMAT KO'RSATISH:

QULAYLIKMI YOKI NAZORAT VOSITASIMI? 99-104

Xakkulov Akbar Uralovich

MARKAZIY BANK FOIZ SIYOSATINING BANKLARNING FOIZ RISKIGA TA'SIRI 105-111

Amonov Mehridin Oromiddinovich

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDA RAHBARLIK USLUBI:

AVTOKRATIK RAHBARLAR 112-117

Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna

HUDUDLARDA AHOLI SALOMATLIGINI TA'MINLANGANLIK DARAJASINI

BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI 118-125

Yangiboyev Rustam Berdiyarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIGINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI 126-131

Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich

DXSH LOYIHALARIDA INVESTITSION KRAUDFANDING MODELIDAN

FOYDALANISH ORQALI INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH VA UNI TURISTIK

XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI 132-143

Eshqobilova Nigoraxon, Qurbonova Safiyabonu

DAVLAT BUDJETINING DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING

NAZARIY ASOSLARI 144-150

Umronov Eldorbek Sodirovich

HUDUDLARDA INNOVATSION XIZMATLAR TURLARI RIVOJLANISHINING

EKZOGEN VA ENDOGEN OMILLARI, ULAR TASNIFI VA KO'RSATKICHLARI 151-159

Turgunov Jasurbek, Siddikova Farangiz

OPPORTUNITIES AND PROSPECTS FOR DEVELOPING A GREEN ECONOMY

IN UZBEKISTAN 160-172

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ahmedova Dilrabo

YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY QIYOFASINING SHAKLLANISHIGA TARIXIY

JARAYONLARNING TA'SIRI 173-177

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna

NAQSHBANDIYLIKDAGI MUROSA FALSAFASIGA OID QARASHLARINING

FALSAFIY TAHLILI 178-184

Kurbonaliyev Ural Xatamovich

ZAMONAVIY AXLOQIY INQIROZ SHAROITIDA ABU MUHAMMAD ABDULLOH

DORIMIY MEROSINING YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 185-189

Soipova Mavjuda Karimjanovna

FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA BILISH MASALASI 190-194

<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVIYAT DAVLAT VA JAMIYAT RIVOJLANISHINING ASOSI	195-198
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER FALSAFIY QARASHLARIDA FRANSIYADA AGRAR MUNOSABATLAR TAHLILI	199-204
<i>Olimova Moxinur Ravshanbek qizi</i> YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA MA'NAVIYATNING O'RNI	205-208
<i>Usarkulov Oybek</i> O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA O'RTASIDAGI MADANIY, ILMIY-TEXNIKAVIY ALOQALARNING IJTIMOIIY AHAMIYATI	209-214
<i>Majidov Sodiqjon Sadullayevich</i> IJTIMOIY ZIDDIYATLAR VA IJTIMOIIY FALSAFIY TALQINLAR	215-218
<i>Абдуллаева Икбола Мохировна</i> КНИГА – КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ВИДОВ ИСКУССТВА – ИСКУССТВО СЛОВА	219-226
<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> MUHANDISLIK TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIIY- FALSAFIY OMILLARI	227-230
<i>Turabova Sevara Kattaqulovna</i> GLOBAL MEHNAT BOZORIDA SOFT SKILLS VA IJTIMOIIY ONGNING STRATEGIK INTEGRATSIYASI	231-235
<i>Rustamov Ramz Rizoqulovich</i> DESTRUKTIV TARG'IBOT TA'SIRIDAN HIMOYALANISHDA TANQIDIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH AHAMIYATI	236-240
<i>Aslanov Said Karimovich</i> TIZIMLI YONDASHUV VA BOSHQARUV FAOLIYATING O'ZORO ALOQADORLIGI	241-244
<i>G'aniyev Elbek Abdizoitovich</i> YOSHLARDA AXLOQIIY INQIROZ KUCHAYISHIDA OMMAVIIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI	245-248
<i>Bozarov Dilmurod Mirzarasulovich</i> SINERGETIKANING ONTOLOGIK MUAMMOLARNI HAL ETISHDAGI O'RNI	249-252
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GLOBAL MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHDA XALQARO KUCHLAR BIRLASHUVINING AHAMIYATI	253-258
<i>Azimov Ozod Mamatkulovich</i> YOSHLARDA EKOESTETIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY ASOSLARI	259-264
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> TARIXIIY MANBALARDA YOSH MUTAXASSISLARNI RIVOJLANTIRISH HAQIDAGI QARASHLAR	265-271
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Мамбетов Сердар Ахмедович</i> СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА РУССКИХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ НА КАРАКАЛПАКСКИЙ ЯЗЫК	272-280

<i>Qurbanova Hilola Maqsadbek qizi</i> PRACTICAL NEEDS' ANALYSIS OF SOME BILINGUAL STUDENTS	281-288
<i>Rakhmonova Yulduz Khusanovna</i> A HETEROGENEOUS LEGACY: EXAMINING HEMINGWAY'S STYLE IN HIS LATER YEARS	289-295
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDA TAF'IL QOLIPLI O'ZLASHMALAR	296-301
<i>Sadullayeva Muxlisa Xamrayevna</i> ZAMONAVIY O'ZBEK HIKOYALARIDA BADIY KONFLIKT MASALASI	302-307
<i>Shomurodova Shahlo, Axmedjanova Farida</i> MARGARET DRABBLING "THE MILLSTONE" ASARIDAGI NOYOB KO'RINISH	308-311
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF THE STRUCTURAL-SEMANTIC FEATURES OF ENGLISH AND UZBEK WORD COMBINATIONS	312-315
<i>Otajonova Dildor Baxtiyarovna</i> HAQORAT VA TAHDIDLAR BILAN BOG'LIQ DA'VOLARNI SUD-LINGVISTIK EKSPERTIZADAN O'TKAZISH ALGORITMI	316-325
<i>Файзуллина Наргиза Дамировна</i> СОВРЕМЕННЫЕ СИНОНИМЫ И ТЕРМИНЫ КОМПЬЮТЕРНО-ИГРОВОГО СЛЕНГА В РУССКОМ ЯЗЫКЕ	326-331
<i>Sodiqova Dinora Ilhom qizi</i> ANALYSIS OF PRINCIPLES OF CONVEYING FEELINGS CONCERNING LITERARY TRANSLATION	332-337
<i>Nazimova Himmatoy</i> "DEV" VA "YALMOG'IZ" OBRAZI ETIMOLOGIYASI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY ILDIZLARI TAHLILI	338-342
<i>Arziqulova Xurshida, Mustanova Shohista</i> SHARQ VA G'ARB DRAMATURGIYASI: MADANIY ALOQALAR VA ILHOM MANBALARI	343-348
<i>Azizova Feruza Rejaveliyevna</i> TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION G'OYALAR VA TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISH ZAMONAVIY TA'LIMNING BOSH STRATEGIYASI	349-353
<i>Agzamova Gulrux Ravshan qizi</i> XITOIY TILIDAGI MUHOJAAT ATAMALARINING UMUMIY VA XUSUSIY BELGILARI	354-358
<i>Sherkulov Sardor Komilovich</i> SOCIAL PROBLEMS IN THE WORKS OF THOMAS HARDY: AN INVESTIGATION OF CLASS INEQUALITY, GENDER AND INDUSTRIALIZATION	359-364
<i>Rasulov Zubaydullo, G'ayratova Oybegim</i> DISKURS — LINGUAPRAMAGMATIK YONDASHUV OBYEKTI SIFATIDA	365-368
<i>Bozorova Umida Qilichovna</i> BADIY KIRITMALARNI ROSSIYADA O'RGANILISHI	369-372
<i>Nuriddinova Huriyat Baxtiyorovna</i> TOPISHMOQLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	373-376

Mamadiyeva Hilola

TAOM NOMLARINING TARJIMA JARAYONIDA MADANIY TAFOVUTLARNING

TA'SIRI 377-384

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Abdullayeva Nodira Odil qizi

OILAVIY (MAISHIY) ZO'RAVONLIK OMILLARI MAJMUASI 385-393

Jo'raqulov Javohir Musoqul o'g'li

TOVLAMACHILIK JINOYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN

FOYDALANIB SODIR ETISH AMALIYOTI: MUAMMO VA YECHIMLAR 394-399

Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li

YER OSTI SUVLARINI MUHOFAZA QILISH VA ULARDAN FOYDALANISHNING

PREDMETI VA USULLARI 400-407

Утебаев Саламат, Калбаева Эльдора

ВОПРОСЫ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЕ

ХУЛИГАНИЯ В НЕКОТОРЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ 408-413

Nuriddinov Ismoil O'lmas o'g'li

BURHONUDDIN MARG'INONIYNING "HIDOYA" ASARIDA JINOYAT VA JAZO

MUVOZANATIGA OID AYRIM MASALALAR 414-420

Jabbarova Yulduz Ibrohim qizi

SUN'IY INTELLEKTNING NOTO'G'RI XULOSALARI (GALLYUTSINATSIYALAR):

MOHIYATI, SABABLARI VA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ZARURATI 421-432

Burxonov Shahzod Burxon o'g'li

XALQARO MEHNAT STANDARTLARI VA MEHNAT SHAROITLARINI

TARTIBGA SOLISH 433-438

Avezov Umidjon Toshpulatovich

O'ZBEKISTONDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINING RIVOJLANISH

BOSQICHLARI TAHLILI 439-446

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Максудов Улугбек Курбанович

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ АКТИВНОСТИ

СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННЫХ И СТАРТАП-ПРОЕКТАХ

В УСЛОВИЯХ МИРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 447-453

Lutfillayev Maxmud, Egamberdiyeva Feruza

SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI, TARIXI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 454-458

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

O'QUV FAOLIYATI TAMOIYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR 459-463

Jamolova Gulbadanbegim, Muhammadiyeva Elmera

TALABALARDA TAHLILIIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK

ASOSLARI 464-468

Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich

TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN KOMPLEKS

FOYDALANISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 469-478

<i>Ishonkulov Ashraf Kurbonkulovich</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA TA'LIM JARAYONIDA INFORMAL TA'LIM YONDASHUVDAN FOYDALANISH ZAMONAVIY PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	479-484
<i>Esboganova Baxit Daribayevna</i> UMUMTA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARGA AMALIY MASHG'ULOTLAR OLIB BORISH METODIKASI	485-490
<i>Kamalova Dilnavoz, Amurillayeva Munira</i> TEKNOLOGIYA DARSLARINI O'TISHDA SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI	491-495
<i>Абдуллаева Дилдора Улугбековна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН В ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗАХ	496-503
<i>Xamidova Zaynura Ramazonovna</i> STEAM TA'LIM TEKNOLOGIYASINING TA'LIM JARAYONIDA QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHIDA PEDAGOGIK MUAMMOLAR	504-508
<i>Mustayeva Guldora, Mustayeva Guliston</i> SCIENTIFIC FOUNDATIONS OF REFLECTION MECHANISMS IN PEDAGOGICAL ACTIVITY	509-514
<i>Avazova Munisa</i> TA'LIM DIZAYNIDA O'QUVCHILARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISH: GAMIFIKATSIYA VA INTERAKTIV METODLARNING TA'SIRI	515-517
<i>Abdullayeva Mohigul, Fazlitdinov Muhammadali</i> SUN'IY INTELLEKT VA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING XXI ASRDAGI ROLI HAMDA ULARNING TURLI SOHALARGA TA'SIRINI O'RGANISH	518-521
<i>Urinova Dilbar Abdusamat qizi</i> MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM FAOLIYATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA TARBIYACHILARNING OTA-ONALAR BILAN ISHLASHINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	522-526
<i>Turdaliyeva Qizlarxon Ilhomjon qizi</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI O'QITISHNING FUNKSIONAL YONDASHUV METODLARI	527-532
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA AMALIY MASHG'ULOTLARDA NOSTANDART TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI	533-539
<i>Suvanova Gulbaxor Baxromovna</i> KO'P MILLATLI MAKTABLARDA MADANIYATLARARO KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR	540-543
<i>Qarshiyeva Muborak, Karshiyev Jaxongir</i> BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING LINGVISTIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH ORQALI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI (PIRLS)GA TAYYORLASH USULLARI	544-547
<i>Djurayeva Nargis Narkulovna</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM PEDAGOGIKASIDA O'QUVCHILARDA NAFOSAT TARBIYASINING O'RNI	548-552

<i>Otabayev Iskandar Abdug'aniyevich</i> KREDIT-MODUL TIZIMI ORQALI O'QUV REJALARINI ISHLAB CHIQISH VA ULARNI AMALIY TATBIQ ETISH BOSQICHLARI	553-562
<i>Bozorov Zokir, Ravshanova O'g'ilshod</i> BO'LAJAK MATEMATIKA FAN O'QITUVCHILARINING PLANIMETRIYA BO'YICHA KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TALABALAR MUSTAQIL ISHLARINING ROLI	563-568

Received: 15 April 2025

Accepted: 1 May 2025

Published: 10 May 2025

Article / Original Paper

PROSPECTS FOR INCREASING INVESTMENT ACTIVITY THROUGH THE USE OF THE INVESTMENT CROWDFUNDING MODEL IN PPP PROJECTS AND ITS APPLICATION IN THE FIELD OF TOURIST SERVICES

Ollanazarov Bekmurod

Associate Professor

Department of "Tourism" of Urgench State University

named after Abu Rayhan Beruni, PhD

Abstract. The article examines the issues of using citizens' savings as one of the main sources of financing investment activity. It has been studied that the attraction of citizens' savings funds to economic sectors as an investment resource plays an important role in the development of economic sectors and ensuring economic stability. Using the crowdfunding model, which is a tool for increasing the financial activity of citizens in the context of ensuring economic stability, the possibilities of using their savings as an investment resource in public-private partnership projects are considered. Proposals have been made to increase investment activity using the investment crowdfunding model in PPP projects in the field of tourism services.

Keywords: public-private partnership, crowdfunding model, investments, investment climate, investment activity, online community.

DXSH LOYIHALARIDA INVESTITSION KRAUDFANDING MODELIDAN FOYDALANISH ORQALI INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH VA UNI TURISTIK XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI

Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

"Turizm" kafedrasi dotsenti, PhD

E-mail: b.d.ollanazarov@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada fuqarolar jamg'armalaridan investitsion faoliyatni moliyalashtirishning asosiy manbalaridan biri sifatida foydalanish masalalari ko'rib chiqilgan. Fuqarolarning jamg'arma mablag'larini iqtisodiyot tarmoqlariga investitsion resurs sifatida jalb qilinishi iqtisodiyot tarmoqlari rivojida hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynashi tadqiq qilingan. Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash sharoitida fuqarolar moliyaviy faolligini oshirish vositasi hisoblanadigan kraudfanding modelidan foydalangan holda ularning jamg'arma mablag'laridan davlat-xususiy sherikchiligi loyihalarida investitsion resurs sifatida foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Turistik xizmatlar ko'rsatish sohasidagi DXSh loyihalarida investitsion kraudfanding modelidan foydalangan holda investitsion faollikni oshirish yuzasidan takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: davlat-xususiy sherikchiligi, kraudfanding modeli, investitsiyalar, investitsion iqlim, investitsion faollik, onlayn-hamjamiyat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I5Y2025N22>

Kirish. Aholi daromadlaridan investitsiya manbalari sifatida foydalanish investitsion iqlimga samarali ta'sir qilgan holda mamlakatdagi iqtisodiy muvozanatni ta'minlash hamda investitsion faollikni oshirishida muhim ahamiyat kasb etadi. Iqtisodiy muvozanatni ta'minlash maqsadida davlat iqtisodiy faoliyatni tartibga solish bo'yicha o'zining bir qator

mexanizmlaridan foydalanishi mumkin. Shunday iqtisodiy mexanizmlardan biri — davlat xususiy sherikchiligi (DXSh) hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Tadqiqot natijasida DXSh loyihalariga investitsion resurslarni jalb qilish, ularga kraudfanding modelidan foydalanish orqali investitsion resurslarni jalb qilish imkoniyatlarini faollashtirish yuzasidan xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlari o'rganildi, jumladan, MDH olimalaridan I.I.Krujkova [8], DXShni investitsion loyihalarni moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash va davlat mulkidan foydalanish bo'yicha samarali mexanizm sifatida, D.V.Valko [6] kraudfanding modelini investitsion loyihalarni moliyalash-tirishda o'ziga xos investitsion xususiyatga ega "yashil moliyalashtirish" omili sifatida tadqiq qilgan.

Bundan tashqari mahalliy iqtisodchi olimlardan J.Imamnazarov [7], B. Murodov[4]lar tomonidan kraudfanding modeli zamonaviy muqobil moliyalashtirish texnologiyasi sifatida tadqiq qilingan.

Tadqiqot metodologiyasi. Mavzuni yoritish jarayonida ilmiy mushohada, mantiqiy fikrlash, induksiya va deduksiya, tahlil va sintez uslub va yondashuvlaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. *Investitsiyalarni jalb qilish borasidagi iqtisodiy xatti-harakatlar* – investitsion resurslarni jalb qilish, ularni realizatsiya qilish hamda ushbu resurslardan samarali foydalangan holda ulardan foyda olishga qaratilgan iqtisodiy faollikning nisbatan mustaqil turlaridan biri hisoblanadi. Bunday xatti-harakatlar ijtimoiy, investitsion-moliyaviy institutlarning amal qilishi bilan bog'liq bo'lgan harakatlar bo'lib kapital mablag'larni kapital mablag'lar sohiblari va ularga muhtojlar o'rtasida doimiy ravishda qayta taqsimlab borilishi maqsad qilingan bir qator majburiyatlarni o'z ichiga oladi. [11]

Investitsion resurslarni jalb qilinish sikliga professional darajaga ega bo'lgan investorlar bilan birgalikda aholining professional bo'lmagan kategoriyalari ham jalb qilinadi. Ular o'z mablag'larini daromad olish va saqlash maqsadida turli xil aktivlarga joylashtiradilar. Daromadlarining darajalari muntazam/yoki muntazam emasligiga, iste'mol sifatining umumiy standartlariga bog'liq ravishda har xil shakldagi jamg'arishga doir bo'lgan turli xil taktika va strategiyalarni qo'llaydilar (*masalan, uy xo'jaliklari aktivlarining ishonchliligi va likvidligiga qaratilgan konservativ shakldagidan to tajovuzkor va turli darajadagi riskka ega bo'lganlarigacha*).

Risk va noaniqlik omili ta'sirchanligining oshishi bilan jamg'arishga doir xatti-harakatlar, jamg'armalarni yuqori daromadli moddiy yoki pul aktivlariga joylashtirishga doir xatti-harakatlarga o'zgaradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, investitsiya subyektlari orasida passiv investorlar (vakolat beruvchi) guruhini: investitsion aktivlar bilan operatsiyalarni amalga oshirmaydigan, shartnoma asosida investitsiyalarni institutsional investorlarga o'tkazuvchi va majburiyatlar bajarilishini kutuvchi turlarga ajratish mumkin.

Professional darajaga ega bo'lmagan investorlarning xatti-harakatlarini investitsion faoliyat jarayonlarida vositachilar sifatida ishtirok qiladigan hamda o'zaro manfaatni ta'minlaydigan institutsional investorlarning nazorati ostida funksional ravishda resurslarni investitsiyalash shakli va joyini tanlashga qaratilgan xatti-harakatlar sifatida e'tirof etish mumkin.

Investitsion xatti-harakatlar iqtisodiy xatti-harakatlar tuzilmasida markaziy zvenolardan birini egallashiga qaramasdan, bevosita investitsion faollik boshqa subyektlar

tomonidan, ya'ni: aynan faol investorlar tomonidan amalga oshirilganligi tufayli, ikkinchi darajali rol o'ynaydi.

Institutsional investorlar – ushbu sohada mehnat bilan band bo'lgan va professional ravishda moliyaviy faoliyatni amalga oshiradigan (*sug'urta jamiyatlari, investitsion kompaniyalar, fondlar, bank menejerlari hamda fond bozorlari dilerlari, brokerlar, maklerlar, investitsion maslahatchilar*) maxsus malakaga ega bo'lgan shaxslar hisoblanadi.

Investitsion xatti-harakatlar shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilmadagi mavqeyi hamda uning jamiyat hayot faoliyatining ijtimoiy-iqtisodiy sohasidagi o'z vazifalarini tasavvuridan iborat bo'lgan quyidagi ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatmalarga asoslanadi:

- iqtisodiy subyektning investitsion qarorlarni qabul qilish qobiliyatlariga nisbatan davlatning hukmronlik vaziyati va imkoniyatlarining mavjudligi;
- shaxsning iqtisodiy hayot faoliyatida davlatning minimal darajadagi ishtiroki bilan ularning shaxsiy vakolatlariga asoslangan holda, iqtisodiy samaradorlik va shaxsiy ijtimoiy faollikka tayanish. [5]

Investitsion resurslarni jalb qilinish siklida daromadlarni maksimallashtirish nuqtai nazaridan quyidagi ishtirokchilarning manfaatlari ko'zlanadi (1-rasm):

1. Real investorlar (investitsion resurs sifatida foydalanish uchun institutsional investorlar ixtiyoriga berilgan o'z moddiy va boshqa aktivlari oborotidan foyda olishni ko'zlaydigan investorlar).

1-rasm. Investitsion resurslarni jalb qilinish siklida manfaatlari ko'zlanadigan ishtirokchilar

2. Jamg'aruvchi ommaviy tashqi investorlar (investitsion resurs sifatidagi moliyaviy qo'yilmalarini saqlashga va ularning likvidligini ta'minlashga, o'z jamg'armalaridan kafolatlangan daromad olishga va ulardan qisqa, o'rta va uzoq muddatli ehtiyojlar iyerarxiyasiga mos ravishda foydalanishga intiladigan investorlar).

3. Ommaviy ichki investorlar: uzoq muddatli istiqbolda daromad olish maqsadida ishlab chiqarish sohasiga investitsiya kirituvchi investorlar; qisqa muddatli istiqbolda dividend va foizlar olish evaziga "shoshilinch/tez fursatda" daromad olishni taxmin qiladigan investorlar.

4. Barqarorlikni hamda moddiy, moliyaviy va boshqa aktivlardan keladigan daromadlarning o'sishini kutadigan sohibkorlar;

5. Institutsional moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan faoliyat bilan shug'ullanadigan, institutsional manfaatlarni ko'zlagan holda xizmatlar evaziga to'lovlar ko'rinishida yoki

tranzaksion xarajatlarni minimallashtirish bo'yicha daromad oladigan; shartnomaviy manfaatni ko'zlagan holda maxfiy/konfidensial ma'lumotni taqdim qilish bo'yicha daromad oladigan; iqtisodiy manfaatni ko'zlagan holda aktivlarni boshqarish bo'yicha daromad oladigan **vositachilar:**

6. Oldi-sotdi usuli bilan kurslar va aktivlar kotirovkalari o'zgarishlari "o'yinlari"dan daromad olishni maqsad qilgan moliyaviy hamda fond bozorlarining institutsional va individual agentlari.

7. Davlat — tartibga solish mexanizmi orqali investitsion bozor agentlari o'rtasida kuchlar muvozanatini optimal darajada ta'minlashga harakat qiladi. Bu quyidagi imkoniyatlarni yuzaga keltiradi:

- investitsion xatti-harakatlarni amalga oshirish yuzasidan qat'iy qoidalarini belgilash orqali qulay iqtisodiy konyunkturani yaratish va qo'llab-quvvatlash;
- investitsiyalar evaziga shakllanadigan daromadlarni taqsimlashda risk darajasini qisqartirish va nomutanosibliklarni minimallashtirish;
- investitsion siklda aholi bo'sh mablag'lari hajmini ko'paytirish, hamda ularning jamg'armalarini va investitsion imkoniyatlarini himoya qilish;
- monopoliya ta'sirlarni minimal darajaga tushirish.

Uy xo'jaligi sektori mamlakat aholisini o'z ichiga olgan holda boshqa subyektlarga nisbatan mablag'larni jamg'arishga ham, investitsiyalashga ham intiladi. Yuqori salohiyatga ega bo'lgan investorlar kraudfanding modelini mablag'larni yo'naltirishning usullaridan biri sifatida qaraydilar. Kraudfanding modeli faoliyatni jamoaviy shaklda moliyalashtirish usuli bo'lib, bunda pul mablag'lari yoki boshqa investitsion resurslarni ixtiyoriy ravishda, kraudfanding platformalari vositasida aholi yoki tashkilotlarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash maqsadida internet tizimidan foydalangan holda to'plash imkonini yuzaga keltiradi. Bunda pul mablag'lari asosan — tabiiy ofatdan jabrlanganlarga yordam berish; siyosiy kampaniyalarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash; turli xil start-up hamda kichik biznes subyektlari investitsion loyihalarini moliyalashtirish; ijtimoiy ahamiyatga molik infratuzilma loyihalarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash kabi maqsadlarda to'planishi mumkin.

Tadbirkorlik subyektlari professional malakaga ega bo'lmagan, ammo o'z jamg'armalarining bir qismini iqtisodiy naf ko'rish hamda ijtimoiy jihatdan jamiyatda e'tirof etilish uchun investitsiyalash xohishi bo'lgan jismoniy shaxslar mablag'larini investitsion resurs sifatida jalb qilish maqsadida onlayn-hamjamiyatlarga kraudfanding platformasi yordamida murojaat qiladilar. *Ushbu turdagi loyihalar quyidagi yo'llar bilan realizatsiya qilinadi:*

- xayriya shaklidagi loyihalarni qo'llab-quvvatlash istagini bildirgan mamlakat aholisidan, bevosita moliyaviy mukofotlarni ko'zlamagan holda moliyaviy mablag'larni jalb qilish (faundrayzing) yo'li bilan;
- mablag'ni to'plagan hamda faoliyatni qo'llab-quvvatlagani uchun minnatdorchilik bildirish maqsadida grant beruvchi fuqaro/tashkilotning nomini jamoatchilik oldida ommaviy ravishda yoritish yo'li bilan;
- aksionerlik kapitali ko'rinishida moliyaviy mablag'larni jalb qilish yo'li bilan;
- investitsion kapital ko'rinishida moliyaviy mablag'larni jalb qilish yo'li bilan;
- xayriya shaklida moliyaviy mablag'larni jalb qilish yo'li bilan;

- qarz evaziga (kraudinventing shaklida) aholi moliyaviy mablag'larini jalb qilish yo'li bilan.

Kraudinventing o'zida aksionerlik shaklidagi kraudfandingni ifodalaydi, hamda quyidagilar uchun muqobil moliyalashtirish vositasi hisoblanadi:

- start-up kompaniyalar va kichik biznes subyektlari loyihalariga mikro investorlar mavqega ega bo'lgan individual va professional investorlar doirasida mablag'larni jalb qilish;
- puxta ishlanmagan, ishonchlilik darajasi past bo'lgan biznes-rejaga ega bo'lgan hamda moliya-kredit va bank muassasalari orasida kredit majburiyatlari yuzasidan ma'lumotlar miqyosi keng bo'lmagan, yangi korxonalarga mablag'larni jalb qilish va h.k.

Kraudinventing modelida investorlar kompaniya aksionerlik kapitalining nafaqat bir qismiga ega bo'ladilar, shu bilan birgalikda ularga, kredit shaklidagi kraudfanding (teng darajada kreditlash) dagi kabi foydaning potensial hajmi qayd qilib borilmaganligi tufayli qo'yilgan mablag'larini yo'qotish riski xavf soladi.

Ko'pchilik mamlakatlarda kraudfanding platformasi faoliyatini amalga oshirish jarayonida investitsion piramidalar bilan bog'liq mojaroli holatlar yuzaga kelganligi tufayli qonunchilikda ushbu faoliyatga taalluqli bo'lgan cheklovlar belgilanganligini e'tirof qilish mumkin. Chunki investitsion piramida investitsion moliyaviy tuzilma ishtirokchilarini tizimning yangi ishtirokchilaridan investitsiyalarni surunkali jalb qilish evaziga daromadlar bilan ta'minlaydi. Uning amal qilish tamoyiliga ko'ra investitsion piramidani dastlabki ishtirokchilarining daromadlari unga yangidan qo'shilayotgan investorlarning qo'shayotgan investitsion hissalarini hisobiga shakllantiriladi. Ushbu tizimda qisqa muddatli istiqbolda yuqori daromadlilikka erishiladi, barcha ishtirokchilarning ehtiyojlarini qondirishning esa iloji bo'lmay qolishi mumkin. Chunki loyiha e'lon qilinganidan past darajada mablag' keltirsa, yangi investitsiyalarning bir qismi dastlabki ishtirokchilar olishlari lozim bo'lgan daromadlarni to'lashga yo'naltiriladi va bu holat loyihaning inqirozga uchrashiga yoki so'nggi investorlarning zarar ko'rishlariga sabab bo'lishi mumkin.

Investitsion piramidaning biznes loyihadan asosiy farqi daromadni to'lash manbasidadir. Agarda, biznes-loyiha ko'rinishidagi investitsion loyiha tomonidan ta'minlanadigan to'lovlar miqdori, qo'shimcha qiymat hajmini barqaror ravishda oshiradigan bo'lsa, demak u investitsion piramida hisoblanadi. Bunday investitsion loyihalarda potensial ishtirokchilarni risklarning mavjud emasligi, yuqori darajadagi daromadlilik hamda qo'yilgan mablag'larning tezda qaytarilishi ko'rinishidagi va'dalar hisobiga jalb qilishga harakat qilinadi. Ammo ko'pchilik tadqiqotchilarning fikr-mulohazalariga ko'ra davlat tomonidan "investitsiyalarni jalb qilishning muqobil yo'llaridan foydalanishga doir" huquqiy me'yorlarning qabul qilinishi bunday salbiy holatlarni ko'pchiligini bartaraf qilish imkoniyatini yuzaga keltirishi mumkin.

Investitsiyalar ijtimoiy va xo'jalik yurituvchi subyektlarga o'z ishlab chiqarish kuchlarini/quvvatlarini ko'paytirish bo'yicha harakatlarini tezroq boshlashlariga imkon beradi, shu bilan birgalikda investitsiyalash korxona daromadlarini ko'paytirishga yo'naltirilgan tuzilmaviy o'zgarishlarni amalga oshirilish jarayonlarini yengillashtirishga ham xizmat qiladi.

Investitsion jarayonga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi yuqori inflyatsiya darajasi, yuqori kredit stavkalari kabi qator hodisalarning ham mavjudligini ta'kidlash lozim. Shularni inobatga olgan holda investitsion jarayonning ikki yoki undan ko'p tomonlari o'rtasida investitsion sohada

o'zaro manfaatli hamkorlikni amalga oshirishga imkon bera oladigan yangi mexanizmlarni izlab topish va qo'llash talab qilinadi. Shunday mexanizmlardan biri sifatida **“davlat sektori – xususiy sektor – uy xo'jaligi sektori”** shaklidagi uch tomonlama o'zaro manfaatli hamkorlikni o'zida aks ettira oladigan **DXSh mexanizmi** e'tirof etiladi. [10]

DXSh investorlarning imkoniyat doiralarini oshirgan holda mamlakat va uning hududiy birliklari iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb qilish, davlat hokimiyati va mahalliy o'z-o'zini boshqarish organlari faoliyati bilan bog'liq ravishda ishlab chiqariladigan tovar va xizmatlar sifatini yaxshilash maqsadida yangi qulay sharoitlarning yuzaga kelishiga imkon beradi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga ko'ra DXSh O'zbekiston Respublikasining “Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida”gi Qonuni [3] va boshqa me'yoriy-huquqiy aktlarda keltirilgan tartib-taomillarga asoslanadi. Me'yoriy-tashkiliy jihatdan DXSh davlat va biznesning ommaviy ravishdagi yoki xususiy sherikchilik ko'rinishidagi o'zaro manfaatli tashkiliy jihatdan yordamlashish shakliga asoslanadi.

Bunday sherikchilikning asosiy xususiyati iqtisodiy sohaga xususiy investitsiyalarni jalb qilish; tovarlar va xizmatlar hamyonbopligini ta'minlash, hamda ularning sifat darajasini oshirilishini hokimiyat organlari tomonidan qo'llab-quvvatlanishini yo'lga qo'yish maqsadida investitsion resurslarni birlashtirish va risklarni taqsimlash hisoblanadi.

O'zaro munosabatlarning birlashtirilishiga asoslangan investitsion mexanizm loyihaning muvaffaqiyatli realizatsiya qilinishiga kafolat beradi hamda potensial risklardan himoyani ta'minlaydi. O'zaro munosabatlar ishtirokchilari ommaviy hamda xususiy sheriklar hisoblanadi. Ularni quyidagi turlarga ajratish mumkin:

Birinchi turga quyidagilar tegishli bo'ladi, ya'ni:

1. O'zbekiston Respublikasi hukumatining respublika darajasidagi vakolatli organi (yoki ijro hokimiyatining vakolatli organi) (*respublika darajasi*);

2. O'zbekiston Respublikasi hukumatining mintaqaviy (yoki viloyat darajasidagi) vakolatli organi (yoki ijro hokimiyatining vakolatli organi) (*mintaqaviy/viloyat darajasi*);

3. Viloyat hokimligining hududiy darajadagi vakolatli organi (yoki hududiy ijro hokimiyatining vakolatli organi) (*hududiy/mahalliy darajasi*).

Ushbu vakolatli organlar darajalariga bog'liq holda mos ravishdagi tabaqalashgan vakolatlarga ega bo'ladilar.

O'zaro manfaatli munosabatlar ishtirokchilarining **ikkinchi turiga** DXSh ni amalga oshirish yuzasidan bitimlarni tuzish vakolatiga ega bo'lgan yuridik shaxslar kiritiladi.

DXSh quyidagi tamoyillarga asosan amal qilishi lozim:

- DXSh to'g'risidagi ma'lumotlarning ochiqligi va ulardan foydalanishning qulayligi (davlat doirasidagi yoki boshqa himoya qilinadigan sirlar ahamiyatiga molik darajadagilardan tashqari);

- raqobat kurashiga kirishish imkoniyatlarini ta'minlanganligi;
- tomonlarning huquqiy jihatdan va qonunan tengligi bilan aks ettiriladigan haq-huquqini cheklash, kamsitish, tahqirlashlarning yo'qligi;
- shartnoma majburiyatlarini vijdonan bajarilishi;
- shartnoma ishtirokchilari o'rtasida risk va majburiyatlarning haqqoniy taqsimlanishi;
- shartnomani tuzish borasidagi erkinlik va h.k.

Bundan tashqari DXSh loyihalarini realizatsiya qilishda moliyalashtiruvchi shaxslar zarur bo'ladi. Ular xususiy tomonga bitimni realizatsiya qilish uchun qaytarib berish, to'lash va

muddatlilik shartlariga binoan qarz mablag'larini taqdim qiladigan yuridik shaxslar, yuridik shaxs maqomiga ega bo'lmasdan shartnoma bo'yicha birgalikda faoliyat ko'rsatadigan ularning birlashmalari hisoblanadi.

Quyidagilar DXShning tarkibiy qismi bo'lib xizmat qilishi mumkin:

- muayyan shartnomalar shartlariga muvofiq ravishda ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish faoliyatini amalga oshirish uchun shartnoma obyektlaridan foydalanish;
- shartnomaga kiritilgan obyektlarning xavfsiz hamda foydalanishga yaroqli holatda bo'lishini ta'minlashga qaratilgan, chora-tadbirlar ko'rinishidagi turli xil texnik xizmatlarni ko'rsatish va b.

O'zbekiston Respublikasining "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonuniga muvofiq ravishda loyihalashtirilishi, qurilishi, barpo etilishi, yetkazib berilishi, moliyalashtirilishi, rekonstruksiya qilinishi, modernizatsiyalashtirilishi, foydalanilishi va xizmat ko'rsatilishi DXSh loyihasini ro'yobga chiqarish doirasida amalga oshiriladigan mol-mulk, mulkiy komplekslar, ijtimoiy infratuzilma, shuningdek, DXSh loyihasini amalga oshirish jarayonida joriy etilishi lozim bo'lgan ishlar/xizmatlar va innovatsiyalar DXSh obyekti hisoblanadi. [3]

DXSh loyihalari xususiy sektorning o'z mablag'larini investitsiyalashga bo'lgan ehtiyojini qondiradi. Ammo, individual investorlar va jismoniy shaxs hisoblanadigan mamlakat aholisi investitsion loyihalarda faqat vositachilar hisoblanadigan investitsion institutlar orqaligina ishtirok etishi mumkin. Bunda institutsional investorlar bilan o'zaro harakat hamma vaqt ham oddiy individual investor hisoblangan mamlakat fuqarolari uchun optimal va qulay usul bo'la olmaydi.

Investitsion faoliyatni amalga oshirish yuzasidan investorning xatti-harakatlarida asosan investor shaxsiyatidagi, o'z investitsion resurslarini to'plash va saqlash hamda kelgusida to'plangan kapitaldan investitsion jarayonda foydalanish, hamda investitsiyalarni milliy yoki xorijiy bozorlarga yo'naltirish motivi orqali aks ettiriladigan maqsadga muvofiqlik va ratsionallik ustuvor ahamiyatga ega bo'ladi.

Investitsion faoliyatni amalga oshirishdan katta miqdorda daromad olish ko'zlanadigan — iqtisodiy va aholining hayot kechirish darajasi va sifatini oshirish bilan bog'liq bo'lgan ijtimoiy masalalar yechimiga qaratilgan — ijtimoiy motivlar maqsad qilinadi.

Fikrimizcha, DXSh moliyaviy-investitsion faoliyat rivojida o'ziga xos ijtimoiy nazorat vositasi ham hisoblanishi mumkin. Fuqarolar o'z mablag'larini ishlab chiqarish vositalarining real o'sishi bilan bog'liq bo'lgan yo'nalishda investitsiya qilmasliklariga qaramasdan, ularning ahamiyati yetarlicha katta hisoblanadi. Chunki jamg'arish va investitsiyalash jarayonidagi farq iqtisodiyotni tushkun holatga solib qo'yishi va iqtisodiy muvozanatning buzilishiga olib kelish ehtimoligiga ega. Ko'pchilik fuqarolar moliyaviy savodxonlik darajasining nisbatan pastligi ularning investitsion faoliyatdagi ishtirokining ta'minlanishi uchun moliyaviy vositachilarga murojaat qilishlariga to'g'ri keladi. Bunday holatni bartaraf qilinishiga kraudfanding modeli xizmat qilishi mumkin. Ushbu yo'nalishdagi ilmiy tadqiqot ishlarining kamligi O'zbekiston Respublikasida bu yo'nalishda investitsion faoliyatni amalga oshirish, investitsion faollik darajasini oshirish imkoniyatlarining yetarli darajada o'rganilmaganligidan dalolat beradi. Shunga qaramasdan biz xorijiy tajribalarga murojaat qilgan holda bu g'oyani O'zbekiston Respublikasi hududlarida amalga oshirilayotgan DXSh loyihalarida qo'llash imkoniyatlarini ba'zi jihatlarni ta'kidlashimiz mumkin.

DXSh mexanizmi dunyo mamlakatlari iqtisodiyotida ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilma obyektlariga yo'naltiriladigan investitsion resurslarga bo'lgan ehtiyojni qondirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shunga qaramasdan AQSh iqtisodiyotida DXSh loyihalari bo'yicha muvaffaqiyatga erishilishi qiyin holat hisoblanadi. Chunki ularni amalga oshirish jarayonida shaffoflik darajasini ta'minlashning qiyinligi hamda muhim infratuzilma aktivlari ustidan xususiy nazoratga nisbatan siyosiy oppozitsiyalar tomonidan ijtimoiy qarshiliklarga duch kelish ehtimolligi yuqori hisoblanadi. Bundan tashqari infratuzilma obyektlariga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni amalga oshirilishi, qoidaga muvofiq ravishda, institutsional investorlar tomonidan kapital uchun cheklangan bozorlarni yaratilishi va mahalliy hamjamiyat infratuzilma obyektlariga yo'naltiriladigan investitsiyalar-ning iqtisodiy ta'sirchanligini pasaytirgan holda cheklanadi. [1]

AQSh tajribasiga ko'ra, jamoatchilik uchun umumiy ravishda qimmatli qog'ozlar jalb qilinishi bo'yicha cheklovlarining olib tashlanishi kraudfanding platformalari orqali investitsiyalarni yangi loyihalarga jalb qilish imkoniyatini beradi.

Ta'kidlaganimizdek, *investitsion kraudfanding* – investitsion loyihalar uchun kelajakda shakllantiriladigan kompaniyaga aksiyalar evaziga kichik miqdordagi mablag'larni investitsiyalash yo'li bilan mablag'larga ega bo'lish imkoniyati hisoblanadi. DXShni loyihalovchi tomonidan yaratilgan "muayyan maxsus vazifani bajarish maqsadida shakllantiriladigan kompaniya" yangi korxona hisoblanganligi tufayli u investitsion kraudfanding modelining yangi qoidalaridan foydalanishi mumkin bo'ladi.

Tijorat ko'chmas mulklari loyihalari kabi investitsion kraudfanding modeli ham infratuzilma obyektlari loyihalarini ishlab chiquvchilariga mahalliy individual investorlardan kapital jalb qilishga imkon beradi. Bu esa, DXSh loyihasining amalga oshirilishi ko'pgina jihatlarida (*jamoatchilik va siyosiy qo'llab-quvvatlanishining ko'payishiga; shaffoflikning oshirilishiga; mahalliy loyihalarining bir nechta manbalardan moliyalashtirilish imkoniyatlarining ilgari surilishiga va h.k.*) foyda keltirishini e'tirof etadi.

DXSh loyihalariga kraudfanding platformasidan foydalanib investitsiyalarni jalb qilinish salohiyati bo'yicha xorijiy tajriba sifatida 2015 yilda AQShning Virjiniya shtatida gaz quvurlarini o'tkazish bo'yicha DXSh loyihasi yaqqol misol bo'la oladi. Ushbu DXSh loyihasi keng qamrovga ega bo'lib, DXSh loyihalariga investitsiya mablag'larini kiritish istagida bo'lganlar uchun raqobatning zarur darajasini ta'minlash imkoniyatini yaratadi. Bunda jamoatchilikning barcha ishtirokchilari, shu jumladan mahalliy hamjamiyatlar ham DXSh loyihasida (P3 modelida) teng huquqli investor sifatida ishtirok etish imkoniyati yaratiladi. Bunday model risklarni taqsimlanishiga, g'oyalar almashinuviga, axborotlar ochiqqligi va shaffofligini oshirilishiga hamda jamoatchilikning o'zaro hamkorlikdagi xatti-harakatlarining mustahkamlanishiga imkon yaratadi. Kraudfanding modeli DXShga davlat, tadbirkorlik subyektlari hamda fuqarolarning mablag'larini ham jalb qilish imkonini beradi.

Bu esa jamiyatda, infratuzilma obyektlarini rivojlantirish natijasida iqtisodiy samarani oshirgan holda, DXSh loyihalariga yo'naltiriladigan investitsiyalardan olinadigan foydaning bir qismini saqlab qolish imkoniyatini yuzaga keltiradi.

Davlat investitsiyalarining mavjudligi ham DXSh faoliyatining shaffofligini oshiradi. DXSh loyihalaridagi investitsiyalashga tegishli bo'lgan risklarga oid axborot zarur darajadagi tekshirish amalga oshirilgandan so'ng ommaviy ravishda oshkor qilinishi mumkin.

Kraudfanding platformasida ommaviy oshkor etiladigan axborotlarga oid hujjatlarga quyidagilarni kiritish mumkin:

– investitsion loyiha risklarining reyestri:

- xaridlar to'g'risidagi hamma foydalanishi uchun ruxsat berilgan hujjatlar;
- obligatsiyalarni ommaviy ravishda joylashtirish to'g'risidagi har qanday "ochiq" holda foydalanishga ruxsat etilgan rasmiy bayonotlar;
- shartnomaviy kelishuvlar bo'yicha hujjatlar;
- yo'lovchilar oqimi/yoki trafigi va daromadlarini tadqiq etish kabi loyihaviy tadqiqotlar va boshqa shu kabilar.

Eng muhimi, kraudfanding shaklidagi investitsiyalar DXSh uchun barqaror infratuzilma obyektlariga doir loyihalarni ilgari surish va samarali amalga oshirilishiga yordam beradi. AQSh qonunchiligiga muvofiq ravishda barqaror infratuzilma obyektlariga doir loyihalarni qo'llab-quvvatlovchi investorlar, infratuzilma obyektlarini baholovchi reyting institutlari (Envision Infrastructure Rating System) [2] tomonidan baholanib barqarorlikka moyilligi namoyish etilgan loyihalarga o'z investitsion resurslarini yo'naltiradilar. Shu nuqtai nazardan DXSh loyihasiga investitsion resurslarni jalb qilishdan manfaatdor bo'ladigan infratuzilma obyektlarini loyihalarlovchilar kapital bozoridagi o'z raqobatbardoshligini oshirish uchun infratuzilma obyektlari loyihalarining barqarorligini ta'minlashdan manfaatdor bo'ladilar. Bundan tashqari loyiha homiylari loyihaning barqarorligi bilan bog'liq bo'lgan loyihaning ijtimoiy qaytimga ega ekanligini ham namoyish qila olsalar, investorlar nisbatan pastroq darajadagi moliyaviy qaytimga ham rozi bo'lishlari mumkin. Bu esa kapital qiymatini pasaytiradi va loyihaning iqtisodiy jihatdan hayotiylikini oshiradi.

DXSh loyihasi investitsiyalash uchun tanlangandan so'ng xususiy mutaxassis investitsion kraudfanding kompaniyasini shakllantiradi va loyihani moliyalashtirish boshlanishi uchun loyiha to'g'risidagi ma'lumotlarni kraudfanding platformasiga joylashtirish bilan shug'ullanadi. Xususiy mutaxassis qimmatli qog'ozlarning miqdori va turini aniqlaydi va taklif to'g'risida eslatmalarni taqdim qiladi hamda qimmatli qog'ozlarni joylashtirish bo'yicha kompaniyaning davomiylik muddatini belgilaydi. Tartib taomillarga ko'ra xayr ehson cheklanmagan miqdorda bo'lishi mumkin, ammo investorlar akkreditatsiyalangan bo'lishlari lozim. Akkreditatsiyalangan va akkreditatsiyalanmagan investorlar uchun har bir mamlakat qonunchiligiga muvofiq ravishda muayyan darajadagi kapital taklifining yuqori chegarasi belgilanishi mumkin. [4]

Kapitalning turi moslashuvchan bo'lib, u oddiy, imtiyozli kapital, hamda konvertatsiyalangan va korporativ notalar shaklida ham bo'lishi mumkin. Investitsion kraudfanding kompaniyasining o'zi tijorat ko'chmas mulk kraudfanding saytlarida qo'llaniladigan modelga o'xshaydi. Loyiha to'g'risidagi axborot salohiyatli investorlar tomonidan ko'rilishi mumkin bo'lgan saytga yuklanadi. Axborot tijorat shart-sharoitlari, moliyaviy-investitsion modelning rasmiyatchilik shakllari va loyihani tavsiflovchi video lavhalarni o'z ichiga olishi mumkin (loyihani ishlab chiquvchining iltimosiga binoan oshkor qilmaslik shartnomasi ham talab qilinishi mumkin). Saytga murojaat qiluvchi investorlar loyihaning turi, geografiyasi, xavfsizligi, daromadlilikining ichki normalari to'g'risida axborotlarni izlashlari va shunday shaklda o'zlarining investitsion maqsadlariga mos keladigan takliflarni topishlari mumkin. Bundan tashqari investor loyihani ishlab chiquvchiga yoki investitsion hamjamiyatga ishonchliligini tekshirib ko'rish uchun sayt orqali savollar berishi

mumkin. Sayt taqqoslash va tahlil qilish uchun turli vositalarni taklif qilishi mumkin. Bu investorlarga qanday loyihalar ularga investitsion resurslarini yo'naltirish uchun to'g'ri kelishini aniqlashga yordam beradi.

Investorlar o'z investitsion resurslarini loyihaga yo'naltirganlari-dan keyin kraudfanding platformasi investorlar uchun doimiy ravishda o'zaro munosabatlarga kirishish vositasiga aylanadi.

Platforma loyiha va uning amalga oshirilishi to'g'risidagi moliyaviy hisobotni to'raligicha tarqatadi, loyihaning amalga oshirilishi bo'yicha ma'lumotlarni doimiy ravishda yangilangan holda taqdim qilib boradi. Platforma investorlarga loyihadan keladigan barcha daromadlar to'lovi amalga oshirilishini yengillashtiradi va o'zlarining individual investitsiyalari yoki loyihalar portfeli samaradorligini kuzatib borishlariga imkoniyat yaratadi. Shunday qilib, DXShning kraudfanding modelining maqsadi jamoatchilikni, xususan mahalliy hamjamiyatlar a'zolarini sherik sifatida amalga oshirilayotgan DXSh loyihalariga jalb qilinishiga ko'maklashishdan iborat. Investitsion kraudfanding modeli jamoatchilikni jalb qilinishida, rivojlanishning murakkab loyihalari va yangi korxonalarga investitsiyalarni jalb qilinishida shaffoflikni oshirish uchun ishonchli model hisoblanadi. Bundan tashqari, DXSh loyihasi ishtirokchilari manfaatlarini bo'yicha kelishuvga binoan davlat agentliklari va kraudfanding platformalari loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga ko'maklashuvchi katalizator vazifasini ham o'taydi.

Bugungi kunda strategik ahamiyatga molik bo'lgan, mamlakat iqtisodiyotida ustuvor sohalardan biri sifatida e'tirof qilib kelinayotgan turistik xizmatlar ko'rsatish (TXK) sohasida ham DXSh loyihalari asosida investitsion loyihalarni amalga oshirilishi ham har tomonlama mamlakat va turistik salohiyati yuqori bo'lgan mintaqalar iqtisodiyoti uchun ham yuqori ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi o'zining turistik salohiyati yuqori bo'lgan bir qator mintaqalari bilan ajralib turadi. Hududlarning madaniy-tarixiy, gastronomik, ziyorat, rekreatsion va boshqa shakllardagi turistik salohiyati mahalliy va xorijiy biznes vakillarini o'z investitsion mablag'larini sohaga kiritish bo'yicha jalb qilish imkoniyatini oshirib kelmoqda. Bu esa mamlakat va uning mintaqalari innovatsion-investitsion jozibadorligini yanada oshirish imkoniyatini yuzaga keltiradi. Respublikadagi investitsion faoliyatni faollashtirishga oid me'yoriy hujjatlarning qabul qilinishi ham TXK sohasida investitsion faollikning oshirilishiga bevosita imkon yaratmoqda.

TXK sohasiga investitsion resurslar oqimini yanada faollashtirish maqsadida kraudfanding platformalarining shakllantirilishi turizm salohiyati yuqori bo'lgan hududlarda innovatsion start-up loyihalarni, mamlakatimiz hududlaridagi madaniy meros obyektlarini rekonstruksiya qilish orqali turistik xizmatlar ko'rsatish salohiyatini oshirishga, shu bilan birgalikda mahalliy aholi va xorijda o'z faoliyatini olib borayotgan mamlakatimiz fuqarolarining hududlarimiz madaniy meros obyektlarini rekonstruksiya qilish va turistik infratuzilmalarni shakllantirishda o'z investitsion resurslari orqali TXK sohasi rivojiga faol hissa qo'shish imkoniyatlarini yuzaga keltiradi. Bunday shakldagi "yashil investitsiyalar" madaniy, tarixiy, ziyorat turizmini rivojlantirish bilan birgalikda sohada yosh tadbirkorlar innovatsion start-up loyihalarini ham moliyalashtirish imkoniyatini yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi hududlarida 8210 ta moddiy madaniy meros obyektlari davlat muhofazasiga olingan bo'lib, ulardan hududlar turistik salohiyatini oshirish bilan birgalikda

TXK sohasida ham DXSh mexanizmi asosida mahalliy, xorijiy va ommaviy shaklda moliyalashtirish imkonini beradigan “yashil investitsiyalar” dan samarali foydalanish tizimining yo'lga qo'yilishi sohada tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishiga, infratuzilma obyektlarining shakllantirilishiga hamda investitsion faollik darajasining oshirilishiga xizmat qilgan bo'lar edi.

Xulosa va takliflar. Yuqorida keltirib o'tilgan fikr-mulohazalar asosida DXSh va investitsion kraudfanding o'zaro bir-biriga bog'liq unsurlar ekanligini xulosa qilishimiz mumkin. Bu, DXShning mamlakatda moliyaviy-investitsion faollik darajasini oshiruvchi vosita hisoblanishi, kraudfanding esa o'z navbatida investitsion faollikni oshirilishida ishtirok etishi bilan ifodalanadigan ushbu faollikdan foydalanish usuli hisoblanishi bilan asoslanadi. DXShning kraudfanding modeli investitsion faollik komponentini rivojlantiruvchi yangi format hisoblanadi. Endilikda kraudfanding platformasi faoliyatining mexanizmi tufayli ijtimoiy muhim innovatsion-investitsion loyihalarda nafaqat yirik kapital egalari hisoblangan professional investorlar, shu bilan birgalikda fuqarolar ham unchalik katta bo'lmagan miqdordagi mablag'larini investitsion resurs sifatida DXSh loyihalariga yo'naltirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Fikrimizcha DXSh loyihalarini mahalliy darajalarda mamlakatimiz TXK sohasining asosiy obyektlaridan hisoblangan madaniy meros obyektlarini rekonstruksiya qilish va yangi turistik infratuzilmalarni shakllantirish yo'nalishlarida qo'llanilishi ham dolzarb masala hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan DXSh ning kraudfanding modelidan foydalanish tajribasini O'zbekiston Respublikasi va uning mintaqalarida, shu jumladan TXK sohasida qo'llash uchun ushbu yo'nalishdagi qonunchilik me'yorlarini rivojlantirish va bunday loyihalarni amalga oshirish tajribalarini ilmiy va amaliy jihatdan chuqur tadqiq qilish talab qilinadi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. About the Institute for Sustainable Infrastructure [Электронный ресурс] – URL: <https://sustainableinfrastructure.org/about-isi/>
2. <https://www.forconstructionpros.com/sustainability/article/10733351/envision-infrastructure-rating-system>
3. O'zbekiston Respublikasining “Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida”gi №O'RQ-537-sonli Qonuni. 10.05.2019-y. <https://lex.uz/docs/4329270>
4. O'zbekiston Respublikasining “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida”gi №O'RQ-598-sonli Qonuni. 25.12.2019-y <https://lex.uz/docs/4664142>
5. Байхонов Б.Т. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг тармоқлар-аро тақсимланишини эконометрик моделлаштириш услубиётини такомиллаш-тириш. Монография. – Т.: Iqtisodiyot nashriёти, 2017. – 203 б. https://renessans-edu.uz/files/books/2023-11-02-10-04_01_8fa524cd40f0d43457ae3b6fd338d268.pdf
6. Валько Д.В. Краудфандинг как инструмент инвестирования в проекты устойчивого развития и его место в экосистеме зеленых финансов. <file:///C:/Users/user/Downloads/kraudfanding-kak-instrument-investirovaniya-v-proekty-ustoychivogo-razvitiya-i-ego-mesto-v-ekosisteme-zelenyh-finansov.pdf>
7. Имамназаров Ж. Ислом молия маҳсулотларини Ўзбекистонда татбиқ қилиш ва қўллаш юзасидан ўтказилган тадқиқот натижалари бўйича таҳлилий ҳисобот. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/uz/ UZB_Landscaping-IF-in-Uzbekistan_final.pdf

8. Кужкова И.И. Привлечение финансирования в проекты государственно-частного партнерства. <file:///C:/Users/user/Downloads/privlechenie-finansirovaniya-v-proekty-gosudarstvenno-chastnogo-partnerstva.pdf>
9. Муродов Б. Муқобил молиялаштиришнинг моҳияти, объектив зарурати ва унинг аҳамияти. <https://iqtisodiyot.tsue.uz/sites/default/files/maqolalar/Murodov.pdf>
10. Олланазаров Б.Д., Файзуллаев Н.Б., Каландаров Ф.С. Инвестиционный краудфандинг как форма финансирования проектов государственно-частного партнерства. Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси. Хива – 2023. №5/2. б. 134-142.
11. Финансовая социология: учебное пособие / под ред. д-ра социол. наук, проф. А.В. Новикова, д-ра эконом. наук, проф. А.В. Ярашевой. – М.: Финансовый университет, 2016. – 344 с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).